

УДК 316.77 (100+477)

Юдакова Катерина (Запоріжжя, Україна) - **ІНФОРМАЦІЙНА ВІЙНА
ТА ЇЇ ВПЛИВ НА УКРАЇНСЬКЕ СУСПІЛЬСТВО**

XX століття стало століттям розвитку високих технологій, появи Інтернету. Частиною мережі Інтернет стає все більший відсоток світового інформаційного простору. Через дану всесвітню інформаційну мережу можливі негативні вторгнення в інформаційні ресурси інших країн. У зв'язку із цим, принципово в розумінні людства змінилося поняття «війна». З розвитком інформаційно-комунікаційних систем з'являється можливість ведення «прихованої» війни [1, с .36]. Інформаційна безпека - це здатність держави, організації, особистості, а також технічної і інформаційної системи або конструкції забезпечити необхідні інформаційні ресурси для підтримання їх сталого функціонування в будь-яких складних умовах існування і розвитку, а також їх здатність протидіяти виникаючим небезпекам і загрозам по відношенню до інформаційних ресурсів, технічних джерел інформації, комп'ютерних та інших різних мереж передачі та обміну інформації між технічними пристроями та конкретними споживачами [1, с. 67].

Інформація – це зброя нашого часу. Її гнучкість, багатофункціональність, анонімність (неможливість відстежити), можливість

поєднувати різні форми впливу лише деякі з відомих плюсів, що дозволяють використовувати інформаційні технології у різних ситуаціях, на різних рівнях, у досягненні різних цілей: управління народними масами, зміна громадської думки, зміцнення або розхитування влади і т. п. [4, с. 234]. Термін «інформаційна війна» спочатку використовувався в американських військових колах. Інформаційна війна – це психологічний тиск на все суспільство або його частину. Вміла подача необхідної інформації допомагає створити певні настрої і викликати реакцію. Перші відомості про згаданий вид війни датується 50-ми роками 19 століття і стосується Кримської війни [1, с. 36]. Інформаційна війна може вестися як всередині держави, так і між різними країнами і є частиною складного процесу протиборства. Наявність інформаційного тиску на суспільство є показником закулісних політичних дій або підготовкою до будь-яких змін. Вона не вимагає великих фінансових вкладень і зусиль. Ефективність інформаційної війни залежить від грамотно складеної агітації, що спирається на почуття і бажання членів суспільства.

Суть інформаційної війни полягає у впливі на суспільство за допомогою інформації. До ознак інформаційної війни відносяться: обмеження доступу до певної інформації: закриття веб-ресурсів, телевізійних програм, друкованих видань; поява різних інформаційних джерел з однаковою інформацією; створення негативного психологічного фону з конкретних питань; поява в суспільстві емоційної напруженості; проникнення насадженої інформації в різні сфери суспільства: політику, культуру, бізнес, освіту [4, с. 234]. У сучасному світі інформаційна війна супроводжує всі більш-менш значущі збройні конфлікти, наприклад, військова операція НАТО проти Югославії в 1999 році або під час грузино-осетинського конфлікту в серпні 2008.

Однак найбільш масштабним за своїм охопленням прикладом інформаційної війни сучасності є інформаційне висвітлення подій в Україні 2013-2014 рр. Проблема інформаційних воєн навколо ситуації в Україні проявила себе досить гостро. Вони прийняли небачений за останні роки розмах і напруженість. Непримиренне протистояння проникло у всі сфери, пов'язані з українським конфліктом практично з перших днів його існування: від міжособових стосунків до державних; а провідну роль і роль головної зброї тут відіграють засоби масової комунікації (ЗМІ). На наших очах розгортається яскравий приклад використання інформації як самостійного і дуже потужного важеля конфлікту. Ми бачимо, як ЗМІ стають повноцінними інструментами ведення війни. Яскравий приклад того, як розвинувся цей напрямок науки про вплив на маси. Слово стає снарядом, через нього гинуть люди в самому буквальному сенсі. Проблема інформаційно-психологічних воєн стає все більш актуальною. Аналіз воєнно-політичної ситуації, що складалась упродовж останніх років навколо України та її території, дає підстави вважати, що Україна вже з початку проголошення незалежності стала об'єктом потужних пропагандистських операцій та тривалого

психологічного впливу з боку Російської Федерації, яка з болем і тугою не може позбутися свого імперського минулого та не залишає мрії про відродження Російської імперії в оновленому форматі, що без України буде неповним. «Гібридна» війна Росії проти України є якісно новим підходом ведення воєнних кампаній, ключовим моментом яких є психологічна та інформаційна обробка місцевого населення, застосування жорсткої сили іміджевої дипломатії на підготовленому геопросторі держави, що дає змогу на сучасному етапі не лише проводити активну приховану інтервенцію на Сході України, але й анексувати на свою користь окремі території, зокрема Крим [3, с. 138]. І, якщо образ України в інформаційному полі Росії будувався на основі положень про меншовартість українського народу, відсутність української культури та і загалом недоречність існування незалежної держави України, яка згідно російської пропаганди є окраїною Російської Федерації, то образ росіянина та Росії загалом, до недавнього часу, в більшості українських ЗМІ формувався під впливом тієї ж Російської Федерації та проросійських сил, як образ дружнього народу, старшого брата, надійного партнера.

Саме тому перед Україною постало важке завдання – дати гідну відсіч тому негативному інформаційному потоку «кремлівської» пропаганди, яка щодня ллється з екранів телевізорів, друкується проросійськими сайтами, газетами тощо. Однак, якщо на території підконтрольній українській владі, ситуація не така критична, то в самій Росії та на підконтрольній їй території, аудіо та відео простір повністю контролюється російською владою, яка робить все можливе для того, щоб наростити градус взаємної ненависті між українськими громадянами та росіянами, українцями сходу та заходу. Обидві сторони протистояння розуміють, що перемога у реальній війні значно залежить від перемоги в інформаційному полі, тому є потреба пошуку нових методів ведення інформаційного протистояння, дієвих у сучасних умовах, з впливом на споживача інформації не лише на території сторін конфлікту, а й за їх межами – на теренах інших держав світу. Враховуючи викладене, особливо актуалізується необхідність аналізу психологічних аспектів формування образу РФ в інформаційному просторі України.

В рамках українського конфлікту велику популярність набула так звана «риторика ненависті». У ЗМІ широко використовувалися поняття, що різко очорнюють політичного супротивника. З українського боку: «ватники», «сепаратисти», «колоради» і т. д. Російська сторона зробила акцент у бік бандерівської і нацистської орієнтації нової влади. З'явилися такі поняття, як «укри», «бандерлоги», «майдауни», «карателі» і т. д. Ще одним важливим моментом інформаційної війни за Україну є створення міфів, неправдиві заяви в ЗМІ, або «фейки». Не раз російські, а також західні журналісти бездоказово заявляли про бездіяльність української армії на території Донбасу [4]. Причому кожна сторона прагне звинуватити противника в брехні і тенденційності. Проте вищеописані прийоми лежать в області

політичної пропаганди, яка добре помітна. Французький філософ і соціолог Жак Еллюль крім політичної виділив ще соціологічну пропаганду. Вона вважається більш складною і непомітною. Вплив відбувається через стиль життя, норми поведінки, прийняті в конкретному суспільстві, економічні та соціологічні чинники. Важливим інструментом тут є соціальні мережі, які багато в чому визначають образ населення. Про це Ж. Еллюль задумався ще в 1965 році, сьогодні, звичайно ж, про пропаганду ніякої мови не йде. Цей термін став майже лайливим, неприємним, вважається долею тоталітаризму. Йому на зміну прийшло багато нових понять - PR, медійний вплив, реклама, маркетинг і багато інших. Однак мета їх залишається тією ж, що і за часів Холодної війни - контроль над свідомістю.

Література

1. Горбенко І.Д. Інформаційна війна – сутність, методи та засоби ведення / В.І. Долгов., Т.О. Грінченко // *Правове, нормативне та метрологічне забезпечення системи захисту інформації в Україні: Матеріали ювілейної науково-технічної конференції. К., 1998. С. 36 – 37.*
2. Зозуля О.С. Інформаційна зброя як геополітичний чинник та інструмент силової політики // *Державне управління: теорія та практика. 2013. № 2. С. 82 – 89.*
3. Магда Є. Виклики гібридної війни: інформаційний вимір // *Наукові записки Інституту законодавства Верховної Ради України. 2014. № 5. С. 138-142.*
4. Олексенко Р. Людина в умовах інформаційного суспільства як об'єкт соціально-економічної рефлексії// *Становлення і розвиток інформаційного суспільства як основи забезпечення конкурентоспроможності України у світі та сталого розвитку суспільства і держави . – 2017. - 59-62.*
5. Олексенко Р. І. Вплив комунікацій на ціннісні орієнтири особистості Гуманітарний вісник Запорізької державної інженерної академії. 2015. Вип. 62. С.65-73.
6. Семенов В.М. Сучасні аспекти забезпечення інформаційної безпеки України / О.О. Гиркіна // *Науковий вісник Херсонського державного університету. Серія Юридичні науки. 2014. Вип. 5. Т. 2. С. 234–240.*
7. Сидоренко С. В. Філософія виживання людства // *Мультиверсум. Філософський альманах. Київ: Видавництво Інституту філософії імені Г.С. Сковороди НАН України, 2006. Вип. 55. С. 130-136.*
8. Ткаченко Є. Ю. Сучасні підходи до управління прибутком промислового підприємства // *Гуманітарний вісник Запорізької державної інженерної академії. 2011. Вип. 47. С.270-276.*